

Der var i vide kredse en følelse af, at det nye styre på en måde var en fortsættelse af de gamle tiders tingstyre, og på forslag af Orla Lehmann blev forfatningens to forsamlinger kaldt folketing og landsting. Man havde trang til at understrege kontinuiteten. Selve navnet rigsdag — Danmarks rigsdag — skyldes konseilspræsident Moltke. Forslag herom blev forelagt og vedtaget på et statsrådsmøde den 2. august 1848.

Vor grundlov af 5. juni har modtaget påvirkninger mange steder fra. Den belgiske forfatning var det nærmestliggende forbillede, men der er bl. a. også træk fra Ejdsvoldforfatningen, og bag de skiftende træk skimter man den engelske moderforfatning. Når grundloven alligevel fik en forbavsende helhedsstøbning og følte som ægte dansk, skyldes det de mænd, der formede den, og blandt dem især to.

På det udsnit af Constantin Hansens grundlovsbillede, der pryder dagens program, vil De i forgrunden se D. G. Monrad og Orla Lehmann. D. G. Monrad formede det første udkast, der er præget af hans tro på folket og dets rige muligheder. Han var ikke uvidende om, at et styre, der lagde magt og ansvar i folkets hånd, ville møde mange vanskeligheder, men han følte sig overtydet om, at „det var af selve folkets inderste, at forfatningen skulde udgå“, og at en „folkets fællestanke“ til slut ville vise sig at være stærkere end alle de stridende interesser. Han så med sit seerblik de lange perspektiver foran sig og lod sig ikke rokke fra sin grundanskuelse. Han troede på sit folk — og derfor er det i første linie denne tænker og statsmand, vi i dag må mindes. Ved hans side ser De Orla Lehmann med en let oratorisk gestus, den unge ildånd, der var opfyldt af indtryk fra det nye Europa og ikke blot var den, der under det videre arbejde med Monrads udkast førte de fleste ideer frem, men også gav dem den klareste form i et sprog, der den dag i dag kan være forbilledligt for vort parlament.

Når grundloven af 5. juni kom til at indeholde så vidtrækkende bestemmelser, som tilfældet var, bl. a. om den lige og almindelige valgret, må det tillige erindres, at landet var i krig. Medens der arbejdedes med grundlovsparagrafferne her på Christiansborg, kæmpede de danske side om side for landets eksistens, for dets ære og fremtid. Under krigens hårde pres måtte det for alle ansvarlige stå som det væsentligste af alt væsentligt: at bevare den folkelige sammenhængskraft. Ord som „folket“, „folkelig“ og „samdrægtighed“ blev centrale i sproget. Impulserne til vor frie forfatning kom til os udefra, men den er formet indefra af et folk under prøvelse, af et folk i solidaritet, i pagt med „ånden fra 1848“.

Det er ikke min tanke ved denne lejlighed at fortælle vor forfatnings historie gennem tiden, men at fremdrage enkelte træk, som i lyset af hundredåret synes at sige noget væsentligt om det danske folk og dets forhold til grundloven.

Det første, jeg da vil sige, er dette: det var utvivlsomt den fremherskende tanke i den grundlovgivende rigsforsamling, at grundloven skulle sikre et styre for folket, idet man ventede, at folket fortrinsvis ville vælge sine tingmænd indenfor den intellektuelle elite. Valget i Præstø var her den første store skuffelse. Professor H. N. Clausen faldt for væveren fra Mern. Skuffelsen bredte sig i de hidtil indflydelsesrige lag i befolkningen, og i 1866 gennemførtes en grundlovsændring, der medførte en nedskrivning af de folkelige rettigheder.

Den grundlov, der kom som en gave, forsvandt igen og skulde erobres tilbage gennem en dygtiggørelse af folket selv. 5. junigrundlovens søndagssolskin forsvandt, og hver-